

Sesijas dokuments

B9-0501/2023

8.12.2023

REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS

iesniegts, noslēdzot debates par Padomes un Komisijas paziņojumiem,

saskaņā ar Reglamenta 132. panta 2. punktu

par Kopenhāgenas kritēriju 30. gadskārtu: turpmāka impulsa sniegšana ES
paplašināšanās politikai
(2023/2987(RSP))

*Thomas Waitz, Viola von Cramon-Taubadel, Francisco Guerreiro,
Gwendoline Delbos-Corfield, François Alfonsi, Jordi Solé, Ana Miranda*
Verts/ALE grupas vārdā

Eiropas Parlamenta rezolūcija par Kopenhāgenas kritēriju 30. gadskārtu: turpmāka impulsa sniegšana ES paplašināšanās politikai (2023/2987(RSP))

Eiropas Parlaments,

- ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienību (LES), jo īpaši tā 2. un 49. pantu,
 - ņemot vērā Eiropadomes prezidentūras secinājumus, kas tika pieņemti 1993. gada 21. un 22. jūnijā Kopenhāgenā un ir pazīstami arī kā Kopenhāgenas kritēriji,
 - ņemot vērā Komisijas 2020. gada 5. februāra paziņojumu “Pievienošanās procesa uzlabošana — ticama ES perspektīva Rietumbalkāniem” (COM(2020)0057),
 - ņemot vērā Eiropas Revīzijas palātas 2022. gada 10. janvāra Īpašo ziņojumu 01/2022 “ES atbalsts tiesiskumam Rietumbalkānos: neraugoties uz centieniem, pamatproblēmas saglabājas”,
 - ņemot vērā 2022. gada 23. novembra ieteikumu Padomei, Komisijai un Komisijas priekšsēdētājas vietniekam / Savienības Augstajam pārstāvim ārlietās un drošības politikas jautājumos attiecībā uz jauno ES paplašināšanās stratēģiju¹,
 - ņemot vērā Reglamenta 132. panta 2. punktu,
- A. tā kā LES 2. pantā noteikts, ka “Savienība ir dibināta, pamatojoties uz vērtībām, kas respektē cilvēka cieņu, brīvību, demokrātiju, vienlīdzību, tiesiskumu un cilvēktiesības, tostarp minoritāšu tiesības”; tā kā LES 49. pantā ir noteikts, ka „jebkura Eiropas valsts, kas ievēro 2. pantā minētās vērtības un apņemas tās sekmēt, var lūgt, lai to uzņem par Savienības locekli”;
- B. tā kā Eiropadome 1993. gada jūnija secinājumos noteica Kopenhāgenas kritērijus, kas jāizpilda, lai pievienotos ES, un kuru pamatā ir LES 2. pants;
- C. tā kā pašlaik kandidātvalstis, kas gatavojas iestāties ES, ir Melnkalne, Serbija, Ziemeļmaķedonija, Albānija, Bosnija un Hercegovina, Turcija, Moldova un Ukraina; tā kā Kosovu un Gruziju uzskata par „potenciāliem kandidātiem”; tā kā Eiropadome 2022. gada 23. un 24. jūnijā piešķīra Ukrainai un Moldovai kandidātvalsts statusu, bet 2022. gada 15. decembrī arī Bosnijai un Hercegovinai;
- D. tā kā 2023. gada 8. novembrī, iepazīstinot ar paplašināšanās paketi, Komisijas priekšsēdētāja paziņoja, ka Komisija ieteiks Padomei sākt pievienošanās sarunas ar Ukrainu un Moldovu, piešķirt kandidātvalsts statusu Gruzijai ar nosacījumu, ka tās valdība spers platus reformu soļus, un sākt pievienošanās sarunas ar Bosniju un Hercegovinu, “tiklīdz būs sasniegts nepieciešamais atbilstības līmenis dalības kritērijiem”; tā kā 2023. gada 14.–15. decembra Eiropadome pieņems lēmumu par šiem

¹ OV C 167, 11.5.2023., 105. lpp.

ieteikumiem;

- E. tā kā paplašināšanās ir bijusi visefektīvākais ES ārpolitikas instruments un viena no veiksmīgākajām ES rīcībpolitikām, taču tās efektivitāte pēdējos gados ir būtiski mazinājusies, jo ES, konkrēti, Padome, nepilda savus solījumus; tā kā negodīga kavēšanās un veto tiesības Padomē ir ievērojami iedragājušas spēju pašlaik uz ES un virzīt politiskās pārmaiņas paplašināšanās procesā iesaistītajās valstīs; tā kā Eiropas Parlaments neapšaubāmi ir ES iestāde, kas visvairāk atbalsta paplašināšanos;
- F. tā kā ES paplašināšanās politikai ir kaitējusi arī atsevišķu paplašināšanās procesā iesaistīto valstu politisko līderu patiesas politiskās gribas trūkums virzīt uz priekšu fundamentālas reformas;
- G. tā kā Krievijas agresijas karš pret Ukrainu ir piešķīris jaunu ģeostratēģisku nozīmi paplašināšanās procesam; tā kā patiesa apņemšanās saistībā ar ES paplašināšanos ir stratēģisks ieguldījums Eiropas stabilitātē, demokrātijā, drošībā, vienotībā un labklājībā;
- H. tā kā 2023. gadā aprīlī 20. gadadienu kopš Saloniku samita, kad ES pirmo reizi publiski apņēmas pavērt Eiropas perspektīvu Rietumbalkānu valstīm; tā kā kopš tā laika tikai Horvātija ir pievienojusies ES, kas notika 2013. gadā,
 - 1. atzinīgi vērtē Komisija ieteikumu sākt pievienošanās sarunas ar Ukrainu, Moldovu, Bosniju un Hercegovinu un piešķirt kandidātvalsts statusu Gruzijai; šajā sakarā aicina 2023. gada 14.–15. decembra Eiropadomei apstiprināt Komisijas ieteikumus; tomēr norāda, ka dažos gadījumos šie novērtējumi ir balstīti uz ģeopolitiskiem apsvērumiem, nevis uz reālu un konkrētu progresu un reformām kandidātvalstīs;
 - 2. norāda, ka dažas paplašināšanās procesā iesaistītās valstis nemaz īpaši necenšas izpildīt dalības prasības, ko paredz Kopenhāģenas kritēriji; pauž nožēlu par dažu paplašināšanās procesā iesaistīto valstu nopietno un satraucošo progresu trūkumu un pat regresu ceļā uz pievienošanās ES;
 - 3. uzskata, ka Komisijas jaunā metodika ir ilgtermiņa politikas satvars, kam būtu jāvirza paplašināšanās process; uzsver, ka iestājai ES vienmēr ir jābūt uz nopelniem balstītai procedūrai un ka katra kandidātvalsts jānovērtē pēc tās panākumiem jo īpaši Kopenhāģenas kritēriju izpildē un cilvēktiesību, demokrātijas, tiesiskuma un minoritāšu tiesību pilnīgā ievērošanā;
 - 4. uzsver, ka ir svarīgi respektēt un aizsargāt minoritātes, kā to paredz Kopenhāģenas kritēriju galvenais elements, kurš balstās uz standartiem, kas noteikti Eiropas Padomes Vispārējā konvencijā par nacionālo minoritāšu aizsardzību; šajā sakarā aicina sekot līdzi tam, kā valsts, kas ir pievienojusies Savienībai īsteno minoritāšu aizsardzību;
 - 5. aicina Komisiju un Eiropas Ārējās darbības dienestu (EĀDD), sevišķi ES delegācijās, kas darbojas uz vietas, piemērot uzticamāku un nopelnos pamatotu pieeju, kas stingri balstīta uz Kopenhāģenas kritērijiem;
 - 6. mudina Padomi atturēties no kandidātvalstu pievienošanās procesu bloķēšanas, izmantojot par ieganstu divpusējus jautājumus; šajā sakarā aicina grozīt Līgumus, lai piemērotu kvalificēta vairākuma balsošanu Padomē attiecībā uz starpposma

- pasākumiem un lēmumiem pievienošanās procesā, saglabājot vienprātību tikai pēdējā pievienošanās posmā; ņemot to vērā, aicina dalībvalstis izdarīt lielāku politisko spiedienu uz dalībvalstīm, kuras pievienošanās procesā ļaunprātīgi izmanto savas veto tiesības, lai atrisinātu divpusējus strīdus, kas nav saistīti ar Kopenhāgenas kritērijiem; šajā sakarā pauž nožēlu par to, ka ir dalībvalstis, kas uzstāj uz anahroniskām vēsturiskām prasībām un tādējādi kavē atsevišķu kandidātvalstu virzību uz ES, kas ievērojami mazina uzticēšanos ES;
7. pauž nožēlu par to, ka Eiropas Parlamenta loma visā paplašināšanās procesā ir ārkārtīgi ierobežota, un aicina pastiprināt ES paplašināšanās politikas parlamentāro uzraudzību; aicina Komisiju un Padomi pienācīgi ņemt vērā Parlamenta paustās bažas un prasības;
 8. uzsver parlamentāro struktūru īpašo lomu paplašināšanās procesā iesaistītajās valstīs un aicina cita starpā stiprināt to lomu ES pievienošanās procesā, ņemot vērā īpašo un būtisko lomu vajadzīgajā reformu procesā, ko tās pilda, veicinādamas tiesību aktu tuvināšanu, pārraudzību un iedzīvotāju iesaisti; atgādina, ka ES delegācijām ir aktīvi jāatbalsta šāda parlamentu sadarbība pievienošanās sarunvalstīs;
 9. atkārtoti pauž bažas par ziņojumiem, ka kaimiņattiecību un paplašināšanās komisārs *Olivér Várhelyi* apzināti cenšas apiet un mazināt ES pievienošanās sarunvalstīs notiekošo demokrātisko un tiesiskuma reformu centrālo nozīmi ES kandidātvalstīs; mudina Komisiju sākt neatkarīgu izmeklēšanu par šo jautājumu un ziņot Parlamentam un Padomei par izmeklēšanas rezultātiem;
 10. prasa papildus ikgadējai Komisijas paplašināšanās paketei izveidot stingrus uzraudzības mehānismus attiecībā uz pievienošanās sarunvalstu reformām un tajās panākto progresu; šajā sakarā uzsver, ka regulārajos ziņojumos ir jāiekļauj arī jautājums par progresa neesamību vai regresu, kas jāatspoguļo sistemātiskā un pārredzamā veidā; ņemot vērā iepriekš minēto, aicina precizēt nosacījumus, kas ļautu novērtēt jebkādu nopietnu vai ilgstošu stagnāciju vai regresu, kas ir pamatā ierobežojošiem pasākumiem, kas vērsti pret kandidātvalstīm; šajā sakarā atkārtoti aicina Komisiju un Padomi atcelt pret Kosovu vērstos ierobežojošos pasākumus;
 11. atkārtoti mudina Komisiju īstenot ieteikumus, kas izklāstīti Eiropas Revīzijas palātas Īpašajā ziņojumā Nr. 01/2022, lai nodrošinātu ES finansiālās palīdzības efektīvu ietekmi uz atbalstu tiesiskumam Rietumbalkānos, jo īpaši izstrādājot pamatnostādnes attiecībā uz IPA III noteikumu par modulācijas/nosacījumu piemērošanu; šai nolūkā atkārtoti aicina Komisiju ierobežot finansējumu, kas no IPA III līdzekļiem tiek tērēts robežu pārvaldībai, jo tas kaitē “pamatjautājumu logam”; aicina palielināt IPA III finansējumu tam, lai uzlabotu migrantu un bēgļu uzņemšanas apstākļus, kā arī piekļuvi patvēruma procedūrām Rietumbalkānu valstīs;
 12. atzinīgi vērtē jauno Rietumbalkānu izaugsmes plānu, par ko Komisija paziņoja, iepazīstinot ar 2023. gada paplašināšanās paketi; aicina Komisiju piemērot stingrus nosacījumus un izmaksāt līdzekļus tikai tām paplašināšanās procesā iesaistītajām valstīm, kuras uzrāda taustāmus rezultātus un īsteno reformas tiesiskuma, demokrātijas un cilvēktiesību jomā; ņemot vērā iepriekš minēto, aicina Komisiju finansiāli atbalstīt pievienošanās sarunvalstis, kuras patiešām strādā pie tā, lai panāktu labas kaimiņattiecības un ilgtspējīgu izlīgumu, un kuras darbojas pilnīgā saskaņā ar ES

stratēģiskajiem mērķiem, vērtībām un interesēm, ieskaitot ES kopējo ārpolitiku un drošības politiku;

13. atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu regulai par Ukrainas mehānisma² izveidi, ar kuru tiks atbalstītas arī ar pievienošanas saistītas reformas; vēlreiz pauž 2023. gada oktobrī pieņemto nostāju par šo mehānismu; pauž bažas par progresa trūkumu likumdošanas procedūrā un mudina Padomi ātri pieņemt vispārēju pieeju attiecībā uz regulu un vispārējo daudzgadu finanšu shēmas pārskatīšanu, lai bez turpmākas kavēšanās varētu sākt iestāžu sarunas;
14. aicina Padomi, Komisiju un EĀDD gan pievienošanās sarunvalstīs, gan dalībvalstīs stiprināt stratēģisko komunikāciju par paplašināšanās priekšrocībām, īpašu uzmanību pievēršot dezinformācijas apkarošanai un pastiprinātai cīņai pret ārvalstu iejaukšanos;
15. uzsver nepieciešamību palielināt iedzīvotāju līdzdalību un pilsoniskās sabiedrības iesaistīšanu paplašināšanās procesā; šajā sakarā aicina ES piešķirt papildu resursus pilsoniskās sabiedrības dalībniekiem, kas iestājas par ES vērtībām un principiem, demokrātiju, miera veidošanu un cilvēku savstarpējiem kontaktiem; uzsver nepieciešamību šajās jomās integrēt dzimumu līdztiesību, cilvēktiesības (jo īpaši vārda brīvību), minoritāšu aizsardzību (romu kopienas, LGBTIQ+ un personu ar invaliditāti tiesību aizsardzību) un cilvēktiesību aizstāvju aizsardzību, kā arī pilnībā īstenot nediskriminēšanas principu visā pievienošanās procesā; uzsver, ka ir svarīgi palielināt savstarpējos cilvēku kontaktus starp ES dalībvalstīm un paplašināšanās procesā iesaistītajām valstīm;
16. prasa, lai paplašināšanās procesā iesaistītās valstis, kuras ir guvušas ievērojamus panākumus ar ES saistīto reformu īstenošanā, tiktu atalgotas ar plašāku pakāpenisku ieviešanu dažādās ES politikas jomās un iniciatīvās, kā arī vienotajā tirgū, kas ļautu tām izmantot visas četras brīvības; ņemot vērā iepriekš minēto, uzsver, ka ieguvumi un tādas iniciatīvas kā Eiropas politiskā kopiena nav alternatīva paplašināšanās procesam, jo tas iedragātu valstu leģitīmos centienus kļūt par ES dalībvalstīm;
17. aicina nākamo komisāru kolēģiju izvirzīt atsevišķu komisāru paplašināšanās jautājumos, kā arī izveidot atsevišķu Paplašināšanās ģenerāldirektorātu;
18. uzdod priekšsēdētājam šo rezolūciju nosūtīt Padomes priekšsēdētājam, Komisijai, Komisijas priekšsēdētājas vietniekam / Savienības Augstajam pārstāvim ārlietās un drošības politikas jautājumos, Eiropas Ārējās darbības dienestam, dalībvalstu valdībām un parlamentiem, kā arī dalībvalstu un paplašināšanās procesā iesaistīto valstu valdībām un parlamentiem.

² 2023. gada 20. jūnija priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Ukrainas mehānisma izveidi (COM(2023)0338).